

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS96001653

30 juli 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen ontwikkelingen
(nr 47/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. Dskgb001653

d.d. 25 juli 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

47/96

(Afgesloten 291700A juli 1996)

Conclusie/voorzicht

De Minister van Justitie van de RS, Marko Arsovic, brengt deze dagen met een delegatie een bezoek aan het oorlogstribunaal in Den Haag. Ondanks toezeggingen voor samenwerking met het tribunaal, is volgens hem de uitlevering van oorlogsmisdadigers onmogelijk vanwege de grondwet van de RS.

De druk van de EU op Tudjman om de Bosnische Kroaten ertoe te bewegen zitting te nemen in de gemeenteraad van Mostar, heeft vooralsnog geen succes. Toch zullen, gezien de grote belangen, de Bosnisch Kroaten waarschijnlijk toch gehoor geven aan de internationale druk.

De populariteit van Milosevic in de FRJ is gedaald. Zijn positie wordt door diverse factoren bedreigd.

MKE

Spanningen in Stolac

Moslims hebben Bosnische Kroaten beschuldigd van het in brand steken van huizen in Stolac, die bedoeld waren voor de terugkeer van vluchtelingen. Het pilot-project voor terugkeer van Moslimvluchtelingen naar Stolac zou hierdoor ernstig gehinderd worden.

Een UNHCR-pilot plan voorzag in de terugkeer van Moslim vluchtelingen naar het door Bosnische Kroaten beheerste Stolac. In praktijk blijkt echter dat de terugkeer van deze Moslimvluchtelingen naar hun vooroorlogse woonplaats (waar ze 21% van de bevolking uitmaakten) onmogelijk wordt gemaakt door de Bosnische Kroaten. De intimidaties zijn vaak initiatieven van de plaatselijke bevolking, oogluikend toegestaan door de Bosnisch Kroatische autoriteiten. Deze streven immers naar een etnisch homogeen gebied en wensen geen terugkeer van Moslimvluchtelingen, waardoor de plaatselijke stemverhoudingen bij de komende verkiezingen kunnen worden beïnvloed. De Moslims op hun beurt proberen er alles

[REDACTED]

aan te doen om de vooroorlogse toestand te herstellen en protesteren daarom bij elke (vermeende) Bosnisch Kroatische obstructie van het pilot-plan.

Daarnaast hebben de Moslim autoriteiten de terugkeer van Bosnisch Kroatische vluchtelingen naar Bugojno afhankelijk gemaakt van de situatie in Stolac. Onlangs zijn dan ook Kroatische bezittingen in Bugojno door een bomaanslag beschadigd.

Gezien de wederzijdse beschuldigingen, intimidaties en obstructies, mag niet worden verwacht dat het pilot-plan zal slagen. Veeleer zal de bestaande toestand gehandhaafd blijven en zijn bovenstaande zaken illustratief voor de diepe resentimenten die onder de plaatselijke bevolking heersen.

RS

Uitspraak van Klickovic dat reïntegratie van de RS met de Republiek BH nooit zal plaatsvinden

Premier Klickovic heeft in een gesprek verklaard dat reïntegratie van de RS met de Republiek BH nooit zal plaatsvinden. Hij stelt dat de internationale gemeenschap haar tijd op dit gebied verspilt. Ook de Bosnisch Servische minister van Buitenlandse Zaken en kandidaat voor de komende verkiezingen, Aleksa Buha, heeft zich in soortgelijke bewoordingen uitgelaten.

Deze uitspraken zijn geen verrassing. De Bosnische Serviërs wijzen elke reïntegratie met de Republiek BH af en proberen door obstructie van de terugkeer van Moslim vluchtelingen hun gebied etnisch homogeen te houden. Uit bovenstaande uitlatingen blijkt wel dat de Bosnisch Servische politiek door de officiële terugtrekking van Karadzic niet veranderd is. Ondanks zijn aftreden als SDS-voorzitter zijn de nationalistische denkbeelden nog gemeengoed. Door de komende verkiezingen in september te winnen, hoopt de SDS-leiding de oprichting van de RS te formaliseren en dus internationale erkenning te verkrijgen.

Het bezoek van de vice president van de MKF, Ganic, en de minister van Buitenlandse Zaken, Prlic aan de FRJ doet de Bosnische Serviërs bovendien sterken in hun overtuiging van een internationaal complot gericht tegen de RS en haar leiders. De verklaringen van Klickovic en Buha moeten gezien worden als een reactie op dit bezoek en zijn dan ook tekenend voor de opstelling van de Bosnische Serviërs.

SDA vertegenwoordiger niet opkomen dagen bij verkiezingsuitzending op Bosnisch Servische Staats-TV

Een SDA vertegenwoordiger en een MBO vertegenwoordiger zijn niet op komen dagen bij een verkiezingsuitzending op de Bosnische Servische Staats-TV. De leiding van de Staats-TV beweerde dat de SDA een bericht had gezonden waarin ze verklaarde dat men niet in staat geweest was om de presentatie te organiseren.

Tijdens de komende verkiezingen hoopt de Bosnisch Servische regeringspartij SDS een tweederde meerderheid te behalen tijdens de parlementsverkiezingen in de RS. Hierdoor zou de partij in staat zijn de grondwet te veranderen. Elke activiteit van oppositiepartijen en partijen van andere etnische groeperingen wordt daarom tegengewerkt. Het bericht dat de

[REDACTED]

SDA zendtijd heeft gekregen op de Bosnisch Servische TV, maar niet is komen opdagen is naar alle waarschijnlijkheid een poging om de internationale gemeenschap en de eigen oppositie zand in de ogen te strooien. Het geven van zendtijd aan andere partijen is immers een voorwaarde voor het bestempen van de verkiezingen als 'free and fair'. Waarschijnlijk is de SDS echter niet bereid om daadwerkelijk zendtijd te gunnen op de staats-TV aan de Moslim-partij SDA.

Eerste officiële bezoek RS-delegatie aan oorlogstribunaal in Den Haag

De Bosnisch Servische minister van Justitie, Marko Arsovic, heeft op de vooravond van het vertrek van een RS-delegatie naar het oorlogstribunaal in Den Haag, verklaard dat uitlevering van burgers van de RS in strijd is met de RS grondwet en dus niet uitgevoerd kan worden voordat de relevante Bosnië Herzegovina instituties beginnen te functioneren volgens de Dayton-akkoorden. Hij onderstreepte de bereidheid van de RS om volledig samen te werken met alle internationale instellingen, inclusief het tribunaal voor oorlogsmisdaden. Gedurende het vierdaagse bezoek van de RS delegatie aan het tribunaal in Den Haag zal het standpunt van de RS regering toegelicht worden, dat alle toekomstige samenwerking in overeenkomst moet zijn met de grondwet van de RS.

De verklaring omtrent een mogelijke uitlevering van oorlogsmisdadigers na de verkiezingen is op zijn minst opmerkelijk te noemen. Toch moet niet teveel waarde hieraan worden gehecht, aangezien een eventuele samenwerking afhankelijk wordt gemaakt van de Bosnisch Servische grondwet. Deze grondwet verbiedt tot nu toe de uitlevering van Bosnisch Servische inwoners aan andere landen. Het is gezien de politieke verhoudingen, daarnaast niet aannemelijk dat na de verkiezingen de grondwet in de RS op dit punt veranderd zal worden. Ook moet getwijfeld worden aan de genoemde Servische bereidheid om de Bosnië Herzegovina instellingen die na de verkiezingen moeten worden geformeerd, te laten functioneren op hun grondgebied. Het belang van deze verklaring moet daarom alleen gezocht worden in het feit dat het de eerste keer is dat een hoge RS functionaris openlijk zinspeelt op een mogelijke erkenning van het tribunaal door de RS. Tot nu toe hebben de Bosnische Serviërs altijd geweigerd de jurisdictie van het tribunaal te erkennen en zelf een onderzoekscommissie voor oorlogsmisdaden ingesteld.

Omdat de RS-delegatie bij het tribunaal aanklachten zal gaan toelichten die door de RS ingebracht zijn tegen de Moslim politieke en militaire leiders, probeert Arsovic met zijn verklaring alleen maar het pad te effenen voor deze delegatie. Het doel van de delegatie is dan ook om de internationale druk op de Bosnische Servische leiders te verlichten en te proberen om deze te verleggen naar de Moslim autoriteiten.

Plavsic brengt bezoek aan Brcko

De Bosnisch Servische interim-president, Biljana Plavsic, heeft een bezoek gebracht aan Brcko en verklaart dat de implementatie van de Dayton-akkoorden garandeert dat de stad Brcko tot de RS bleef behoren. Volgens haar kon alleen de ligging van de IEBL onderwerp zijn van arbitrage. Dit zou resulteren in het handhaven van de huidige situatie of een uitbreiding van de corridor tot 20 km.

[REDACTED]

Deze verklaring van Plavsic tijdens haar bezoek aan de stad Brcko is geheel overeenkomstig het officiële Bosnisch Servische standpunt dat niet de stad zelf, maar alleen het omliggende gebied onderwerp van arbitrage is. Ze maakt hiermee duidelijk dat Brcko een zeer hoge prioriteit heeft op de Bosnisch Servische agenda en dat niet geaccepteerd zal worden dat de stad overgaat in Moslimhanden. De stad Brcko is immers zowel voor de Bosnische Serviërs als voor de Moslims van strategische waarde. Het is daarom niet te verwachten dat de arbitragecommissie onder leiding van de internationale arbitrator Robert Owen snel tot een oplossing voor het Brcko-probleem zal komen.

Kroatië

Tudjman verklaart het ultimatum van de EU serieus te nemen

President Tudjman van Kroatië heeft op 28 juli in Zagreb bekendgemaakt dat het door de EU in Mostar gestelde ultimatum omtrent de Bosnisch Kroatische boycot in Mostar, serieus behandeld zal worden. Hij verklaarde daarnaast dat de hieruit voortvloeiende beslissing van Zagreb in het belang van de Kroaten in Bosnië zal zijn en dat Kroatië niet als instrument in een internationaal spelletje zal dienen.

In een reactie op de boycot van de gemeenteraad van Mostar door de Bosnische Kroaten heeft de EU hen een ultimatum gesteld tot 4 augustus. Dit ultimatum is op donderdag 25 juli in Zagreb aan de Kroatische autoriteiten overhandigd. De EU wil dat Kroatië haar invloed gebruikt om de Bosnische Kroaten te laten samenwerken met de Moslims in Mostar om een gezamenlijke gemeenteraad op te zetten op basis van de verkiezingsuitslag van 30 juni.

a. Tudjman ziet Kroatië als een regionale grootmacht en wil dit graag bevestigd zien door de internationale gemeenschap. In dit opzicht speelt de EU hem in de kaart door het ultimatum in Zagreb af te leveren. Hierdoor wordt immers de invloed van Tudjman in het zuidelijk gedeelte van Bosnië Herzegovina erkend en aanvaardt de EU het feit dat er geen oplossing voor Mostar is zonder de goedkeuring van Tudjman. Zagreb is daarom maar al te graag bereid om 'serieus' naar het ultimatum te kijken.

b. Gezien de bovenstaande verklaring van Tudjman lijkt het erop dat Kroatië niet van zins is toe te geven aan het ultimatum. Door de Kroatische wens om toe te treden tot de Europese instellingen is het echter niet waarschijnlijk dat Tudjman het ultimatum uiteindelijk zal afwijzen. Een gebrek aan medewerking zou hem immers door de EU niet in dank worden afgenomen en een eventueel toekomstig lidmaatschap alleen maar uitstellen. Gezien het belang van het vredesproces in Mostar voor de internationale gemeenschap is het veel aannemelijker dat de Kroatische autoriteiten achter de schermen gehoor zullen geven aan het verzoek van de EU om de Bosnische Kroaten in Mostar te overtuigen om zitting te nemen in de gemeenteraad. Een eventuele zittingname van de Kroaten in de gemeenteraad is immers alleen maar uitstel en geen afstel voor de Kroatische wens tot splitsing van de stad. Na het vertrek van de EU aan het einde van het jaar kan alsnog de samenwerking met de Moslims binnen de gemeenteraad

[REDACTED]

van Mostar worden stopgezet en nieuwe pogingen ter splitsing van de stad worden ondernomen.

c. De verklaring van Tudjman om de Bosnische Kroaten ogenschijnlijk te steunen in hun boycot moet dan ook gezien worden als een poging om zijn populariteit bij de eigen Kroatische bevolking op te vijzelen. Deze is namelijk gedaald door zijn autoritaire regeringswijze, de uitlevering van Bosnische Kroaten aan het oorlogstribunaal, de amnestie-wet en de trage gang van zaken in Oost-Slavonië. Aangezien Tudjman graag herkozen wil worden als president spreekt hij openlijk op een meer nationalistische toon, terwijl hij achter de schermen zijn invloed in Bosnië aanwendt om het vredesproces in Mostar te continueren teneinde de EU niet tegen zich in het harnas te jagen.

Federale Republiek van Joegoslavië

Milosevic gelooft niet in een overwinning van de SDS bij de verkiezingen in de RS

Op 21 en 22 juli heeft de Luxemburgse Minister van Buitenlandse Zaken, Poos, een gesprek gehad met Milosevic. Milosevic verklaarde niet te geloven in een verkiezingsoverwinning van de SDS in de RS. De bevolking zou de nationalisten beu zijn en andere leiders aan de macht willen zien. Belgrado steunt daarom de oppositie en rekt op de 200.000 Servische vluchtelingen in de FRJ. Deze zouden hun stem zeker niet op de SDS uitbrengen omdat zij tijdens de oorlog de steun van de FRJ hadden genoten.

Beoordeling: (SC) Zoals bekend is Milosevic een tegenstander van de huidige leiding van RS. Hij steunt de Bosnisch Servische tak van zijn eigen socialistische partij, de SPRS onder leiding van Radisic. Deze partij neemt deel aan de verkiezingen in de RS in een coalitieverband met vier andere politieke partijen, genaamd Alliance for Peace and Progress (SMP). Het is echter niet aan te nemen dat zijn uitspraak bewaarheid wordt. De SDS stevent door de verdeeldheid van de oppositie en de controle over de media aan op een verkiezingsoverwinning binnen de RS. De oorlogsmoeheid van de Bosnisch Servische bevolking weegt niet op tegen de vermeende bedreiging van met name de Moslims. De Bosnische Serviërs zien in de huidige diplomatieke initiatieven van de Moslims (bezoek aan Belgrado) en het toekennen van het T&E programma aan de strijdkrachten van de MKF voldoende gevaar om hun nationalistische leiders te blijven steunen.

De populariteit van Milosevic onder de bevolking van de FRJ daalt

In een onlangs gepubliceerd rapport omtrent een verkiezingsonderzoek onder ongeveer 2.500 Serviërs blijkt dat populariteit van Milosevic afneemt. Hij geniet nog steeds de steun van ouderen en minder opgeleide Serviërs, maar de oppositiepartijen winnen terrein.

Het verkiezingsonderzoek is gehouden in verband met de komende parlamentsverkiezingen in de FRJ, in de herfst van dit jaar. Diverse factoren bedreigen hierbij de positie van Milosevic. Ten eerste is er de aanwezigheid van ongeveer 250.000 Servische vluchtelingen uit Krajina en Bosnië. Door een nieuwe nationaliteits-wet hebben vluchtelingen stemrecht gekregen in de FRJ. Gezien de snelle val van de Krajina en de Bosnisch Servische nederlagen op het slagveld

[REDACTED]

zullen deze vluchtelingen Milosevic gebrek aan steun voor de Servische zaak verwijten en zijn coöperatieve houding ten opzichte van het Westen over het algemeen veroordelen. Ten tweede bestaat de mogelijkheid dat de Albanezen in Kosovo weer gaan deelnemen aan de parlementaire processen. Doordat ze bijna een kwart van de Servische bevolking uitmaken zijn ze in staat (zeker bij coalitievorming met de Hongaarse partijen in de Vojvodina en de Moslim partijen in de Sandzak) de verkiezingsuitslag te beïnvloeden. Ten derde neemt de invloed van nationalistische en radicale oppositiepartijen steeds meer toe.

Door het aannemen van een nieuwe kieswet heeft Milosevic reeds getracht een basis te leggen voor het aan de macht blijven van zijn partij. Door het groter maken van de kiesdistricten wordt het voor oppositiepartijen moeilijker om een vertegenwoordiging in het parlement te verkrijgen. Bovendien wordt de oppositie ernstig gehinderd door de afwezigheid van een leider met dezelfde charismatische kwaliteiten als Milosevic. Een overwinning van de nationalistische partijen tijdens de RS-verkiezingen kan naast bovenstaande factoren voor Milosevic aanleiding zijn om meer toenadering te zoeken tot de nationalistische en radicale partijen, wat de voortgang van het vredesproces niet ten goede zal komen.